

«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Խրախուսանքի ձևերի արդյունավետ ընտրությունը
կրտսեր դպրոցականի ուսումնառության գործընթացում

ԱՌԱՐԿԱ

Դասվար

ՀԵՂԻՆԱԿ

Գալստյան Արմինե Աշոտի

ՄԱՐԶ

Կոտայք

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ Հրազդանի Ան. Շիրակացու անվան N6 հիմն. դպրոց

Բովանդակություն

Ներածություն	3
1.Խրախուսանք	4
2.Ինչու պետք է երեխաներին խրախուսել	5
3.Ձևերը	9
4.Դաստիարակության մեջ	11
5.Օգտակար խորհուրդներ «Ինչպես խրախուսել երեխային»	13
6.Հետազոտական մաս	14
7.Սյուժետադերային խաղ «Զինվորական հենակետում»	15
Եզրակացություն	17
Գրականության ցանկ	17

Ներածություն

Թեմայի արդիականությունը՝

Կրթական բարեփոխումների համատեքստում կրտսեր դպրոցում գնահատման համակարգում կատարվում է կտրուկ փոփոխություն. առաջարկվում է կրտսեր դպրոցում հրաժարվել միավորային գնահատումից՝ կիրառելով խրախուսական բնութագրումները, խրախուսանքը:

Խրախուսանք – ուսուցման ժամանակակից և մատչելի մեթոդ, որը խթանում է սովորողին: Խրախուսանքը դրական հույզեր է առաջացնում, ինչը նպաստում է երեխայի ինքնավստահությանը:

Այս մեթոդները օգտագործելով՝ մեծահասակները փորձում են շտկել և խթանել երեխայի պահվածքը:

Խրախուսումը երեխաների վարքի ճշգրտման մեթոդներից մեկն է: Այն օգնում է երեխային տարբերակել ճիշտը և սխալը:

Խրախուսումը, եթե ճիշտ կիրառվի, տալիս է ավելի արդյունավետ արդյունք, քան պատիժը: Դրական հույզեր առաջացնելով՝ այն նպաստում է դրական վերաբերմունքի ձևավորմանը, ինչպիսիք են՝ բարի կամքը, կարգապահությունը, զգայունությունը, պատասխանատվությունը և այլն: Չարաշահած խրախուսանքը բերում է ինքնագոհության ունայնության, եսասիրության:

Թեմայի նպատակը՝

1. Ուսումնասիրել խրախուսանքի ձևերի արդյունավետ ընտրությունը կրտսեր դպրոցականի դաստիարակության գործընթացում:

2. Խրախուսանքի ձևերի ճիշտ ընտրությամբ խթանել երեխաների ուսումնառության պրոցեսը

3. Դաստիարակել միմյանց ճիշտ գնահատելու կարողությունը

4. Դաստիարակել աշխատասիրություն, համբերատարություն, միմյանց լսելու կարողություն

5. Դաստիարակել համագործակցություն աշխատանքային գործընթացում

6. Պատշաճ կերպով կիրառված խրախուսանքով ամրապնդել երեխաների դրական վարքագիծը :

Թեմայի խնդիրները՝

- Ուսումնասիրել խրախուսանքը և խրախուսանքի տեսակները:
- Վերլուծել խրախուսանքի ազդեցությունը երեխայի զարգացման վրա:
- Ուսումնասիրել խրախուսանքների կիրառումը դաստիարակության մեջ:

1. Խրախուսանք

- **Խրախուսանք** - դրդապատճառների մեթոդ, գովասանք կամ պարզևատրում, պատժի հակառակը, նպաստում է ինչ-որ դրական հասկանիչի զարգացմանը:
- **Խրախուսանք** - ուսուցման մեթոդ, որը խթանում է սովորողին: Խրախուսանքը դրական հույզեր է առաջացնում, ինչը նպաստում է երեխայի ինքնավստահությանը: Խրախուսումը երախտագիտության, գովեստի, պարզների, նվերների և այլնի ձևով է արտահայտվում:
- **Խրախուսանք** - կրթության մեթոդ, որը նախատեսված է խթանելու երեխայի զարգացումը: Խրախուսումը ուսուցման, աշխատանքի, վարքի դրական գնահատականն է:

Յուրաքանչյուր ոք, ով իր պրակտիկայում պետք է երեխաներ դաստիարակի, խրախուսանքի և պատժի մեթոդներ է օգտագործում: Այս մեթոդները օգտագործելով՝ մեծահասակները փորձում են շտկել և խթանել երեխայի պահվածքը:¹

Խրախուսումը երեխաների վարքի ճշգրտման մեթոդներից մեկն է: Այն օգնում է երեխային տարբերակել ճիշտը և սխալը:

Պատշաճ կերպով կիրառված խրախուսանքը ամրապնդում է դրական վարքագիծը՝ դրանով իսկ ձևավորելով երեխայի պատրաստակամությունը ակտիվ գործունեության համար:

Երեխաները պետք է խրախուսվեն իրենց նվաճումների, բարի գործերի համար: ²

---

1. ¹¹ <https://mszn27.ru/node/17795>

² <http://dujmovochka.uomur.org/pravili-pooshhreniya-i-nakazaniya-doshkolnikov/>

Օրինակ՝ ստորև ներկայացված «Կանաչ և կարմիր մարկերների տեսություն»-ը.

Առհասարակ երեխային անհրաժեշտ է մանկուց ոգևորել, թեկուզ աննշան նվաճման համար՝ հորդորելով կենտրոնանալ ձեռքբերումների վրա և ոչ թե սխալների: Այս մեթոդը կոչվում է «Կանաչ և կարմիր մարկերների տեսություն»:

Օրինակ՝ երեխան գրում է 11 բառ՝ դրանցից 10-ը ճիշտ, միայն մեկը սխալ. մենք նրան չենք ոգևորում այլ հանդիմանում ենք սխալի համար՝ կարմիրով ընդգծելով միակ սխալ բառը...

Այնինչ եթե երեխան անգամ մեկ բառն է ճիշտ գրում՝ ուսուցիչը պետք է ոգևորի նրան այդ միակ ճիշտ բառի համար՝ կանաչ մարկերով ընդգծելով հենց այդ միակ ճիշտ բառը... այսպիսով փոքրուց երեխան մոտիվացվում է ձեռքբերման վրա և ոչ թե «կորցնում միավոր» այնքան բաղձալի 10 միավորից, մեծանալով թերաբժեքության մթնոլորտում...

Խրախուսման հոգեբանական իմաստն այն է, որ երեխան փոխում է պահվածքը, վերաբերմունքը և հետագայում անում, կատարում է, գործում է ճիշտ: Կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխաներին խրախուսելը մեծահասակներից հատուկ ուշադրություն է պահանջում, քանի որ որոշ աշխատանքների ավարտից հետո, կարելի է երեխային խրախուսել:

Խրախուսանքը իսկապես կախարդական գործիք է: Երբ մնացած բոլոր մեթոդները չեն գործում, վարձատրության խոստումը անմիջապես բերում է ցանկալի արդյունքների:

2. Ինչու պետք է երեխաներին խրախուսել

Կրտսեր դպրոցական տարիքը անձի կայացման կարևորագույն փուլերից մեկն է, որի ընթացքում տեղի է ունենում անհոգ մանկությունից անցում այնպիսի մի շրջանի, երբ անհրաժեշտություն է ծագում նոր դերեր կրել, պատասխանատու լինել, տարբեր պահանջներ իրականացնել: Այս շրջանում հակասության մեջ են մտնում

երկու հիմնական դրդապատճառ՝ անհրաժեշտություն և ցանկություն: Մի կողմից, առաջնորդվելով անհրաժեշտության պահանջմունքով, երեխան բացահայտում է հասուն կյանքը, իսկ մյուս կողմից, դրդված լինելով ցանկության պահանջմունքով, երեխան ցուցաբերում է այնպիսի վարք, որը վերադարձնում է իրեն մանկության աշխարհ, որտեղ ամենը ապահով է, ծանոթ, իրականանալի, չկան որոշակի պարտականություններ և պահանջներ: Մի կողմից, երեխան իմպուլսիվ է, անհանգիստ, ունի ոչ կայուն ուշադրություն, իսկ մյուս կողմից, քանի որ նրա մոտ արդեն ձևավորվում է պահանջմունքների նոր մակարդակ, նա սկսում է գործել, առաջնորդվելով որոշակի նպատակներով, արժեքներով, զգացմունքներով: Կրտսեր դպրոցականի զարգացման ընթացքում հստակ երևում են զարգացման որակական փոփոխություններ:

Կրտսեր դպրոցականի համար նաև չափազանց կարևոր է նոր տպավորություններ ստանալու պահանջը, որի հիման վրա ձևավորվում են գիտելիքներ, կարողություններ և հմտություններ ձեռք բերելու հակում: Այս պահանջը առաջնորդում է երեխայի զարգանալու, դրդապատճառների նոր համակարգ ձևավորելու ընթացքը: Աշակերտի համար կարևորվում են ուսուցչի գովասանքը, գնահատականը, ավելի ուշ՝ հասակակիցների կարծիքը իր անձի վերաբերյալ: Այս ամենը նպաստում է երեխայի կողմից սոցիալական իր նոր դերերի գիտակցմանը, իր Ես-ի ինքնահաստատմանը:³

Եթե երեխան գոհացնում է իր պահվածքով և որոշակի հաջողություններով, նա, անշուշտ, պետք է գովաբանվի, խրախուսվի: Կարևոր է հաշվի առնել ոչ միայն նրա գործողությունների վերջնական արդյունքները, այլև ամենակարևորը՝ ծախսված ջանքերը, ցույց տրված աշխատասիրությունն ու հաստատակամությունը: Գաղտնիք չէ, որ երեխաները տարբեր են իրենց ունակությունների առումով: Միայն տաղանդները չպետք է խրախուսվեն. աշխատասիրությունը, ջանասիրությունը պետք է ևս խրախուսվի: ⁴

Ռուսական մանկավարժական հանրագիտարանն ասում է. «Կրթության մեջ

---

³ <https://4melblog.wordpress.com/2020/06/10/%D5%B0%D5%B8%D5%A4%D5%BE%D5%A1%D5%AE-2/>

⁴ Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю.Б. Гиппенрейтер. – 4-е изд. – М.: Че Ро, 2005. 240 с

խրախուսումը մի մեթոդ է, որը խթանում է երեխայի զարգացմանը»:

Գործնականում խրախուսումը պատժից շատ ավելի ուժեղ ազդեցություն ունի: Խրախուսումը խթանում է դրական հույզերի առաջացմանը , նպաստում է կարգապահության, պատասխանատվության ձևավորմանը: Այն իրականացվում է տարբեր բանավոր ձևերով (երախտագիտություն, գնահատանք, գովեստի խոսք, պարզներ, նվերներ ` կախված երեխայի տարիքից, նրա հետաքրքրություններից, հակումներից, կրթական նպատակներից և առանձնահատկություններից):

Խրախուսումը, եթե ճիշտ կիրառվի, ավելի արդյունավետ է, քան պատիժը: Դրական հույզեր առաջացնելով `այն նպաստում է դրական վերաբերմունքի ձևավորմանը, ինչպիսիք են` բարի կամքը, կարգապահությունը, զգայունությունը, պատասխանատվությունը և այլն: Չարաշահած խրախուսանքը բերում է ինքնագոհության ունայնության, եսասիրության:

Օգտագործելով խրախուսանքի մեթոդը, ուսուցիչը պետք է հաշվի առնի երեխայի անհատական առանձնահատկությունները: Այստեղ ամեն ինչ կարևոր է. նյարդային համակարգի առանձնահատկությունները, խառնվածքը, բնավորությունը, մարդկանց նկատմամբ վերաբերմունքը (ինքնագնահատականը, նախասիրության մակարդակը), կամային հատկությունները, հետաքրքրությունները և այլն:⁵

Երբ երեխան պարզապես սկսում է իր անկախության ճանապարհը, նրա համար մեծահասակի ցանկացած գովասանք շատ ավելի մեծ վստահություն է առաջացնում իր գործողությունների կատարման նկատմամբ: Նա վերանայում է իր գործողությունները, որ այս պահին ճիշտ է անում, որ հենց դա են ակնկալում մեծերը: Միևնույն ժամանակ, երեխան օգնություն չի խնդրում, բայց ինքն ամեն ինչ անում է: Ցանկացած բարի խոսք, որը կօգտագործվի տեղում, ուժ և ցանկություն կհաղորդի ցանկացած երեխայի:

Կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխաները շատ են սիրում խրախուսվել մեծահասակի կողմից : Հավանության խոսքերը, մեծահասակների կողմից գովեստի խոսքերը նրանց համար խթան են հանդիսանում դրական վարքագծի ձևավորման , սեփական ունակությունների նկատմամբ վստահության հաստատման համար: Մի

---

⁵ <https://mszn27.ru/node/17795>

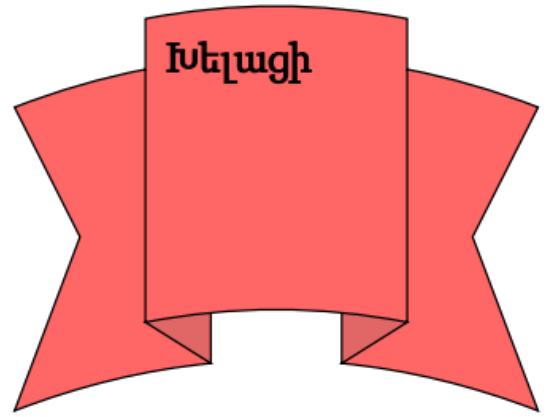

քիչ հապաղող երեխան փորձում է լինել արագաշարժ, զգուշորեն կատարելով առաջադրանքը՝ ձգտելով ավելի լավ անել ամեն ինչ:

Որպես կանոն, մեկ բացասական կետ կարելի է վերագրել այս տարիքում երեխաներին խրախուսելու հետ : Եթե երեխային անընդմեջ գովում ենք, ապա, ի վերջո, երեխան ամբողջ ժամանակ կսպասի գովասանքի և դրա բացակայության դեպքում քմահաճ կլինի:

Օրինակ, երեխաները նկարում են մայրերի տոնի համար, երեխաներից մեկը փորձում է նկարը հասցնել իդեալական տեսքի, երկրորդը շատ արագ է անում, այնքան, որ վերջում կարող է միայն ասել «ես շուտ ավարտեցի»: Երկու երեխաներն էլ հպարտանում են իրենց կատարածով, բայց նրանցից յուրաքանչյուրն այլ ընկալում ունի: Չնայած գովասանքին, նկարների ներկայացումից հետո, նրանք նույնն են ակնկալում մայրիկից: Բայց մի կողմից, դուք տեսնում եք, որ երեխան խրախուսվում և գովերգվում է միայն լավ արդյունքի համար (հաշվի առնելով նրա տարիքին առնչվող հնարավորությունները), իսկ երկրորդը գովաբանվում է ամեն ինչի համար անընդմեջ: Այս դեպքում առաջինը կասի. «Ես փորձեցի, տեսեք, թե որքան գեղեցիկ է ստացվել»:

Եվ երկրորդը, նույնիսկ եթե նա գիտակցում է, որ պատրաստածը այդքան էլ լավը չէ, կպատասխանի. «Դե, ես արագ պատրաստեցի և ինչպես որ պատկերացնում եմ»: Նա ակնհայտորեն չի պատրաստվում վերափոխել և կատարելագործել այն:

3. Չներք

Մի բան է, երբ դասապրոցեսի ընթացքում երեխային գովաբանում ենք հաջողության համար, մեկ այլ, երբ դա նկատվում է թիմում և խրախուսվում է անհատական պարգևներով: Ինչպես գիտեք, ինչ-որ մեկի համար կարևոր է, որ խրախուսանքի խոսք լսի, իսկ մյուսին անհրաժեշտ է ինչ-որ շոշափելի բան, օրինակ՝ լավ կատարված գործի դրոշմակնիք կամ կաշուն պիտակներ: Խրախուսանքը կարող է լինել ժպիտ, արտահայտիչ ժեստ, կամ ջերմ խոսք:

Խրախուսանքի ձևերն են՝

- Բանավոր-խոսքային, ջերմ խոսք
- Աշխատանքների ցուցադրում պատվո տախտակին
- Ժպիտ
- Նվերներ
- Ընկերների օրինակով խրախուսում

Յուրաքանչյուր երեխա ունի իր ճանապարհը, բայց դասի ընթացքում ավելի լավ է հավատարիմ մնալ մեկ քաջալերանքի: Օրինակ, լավագույն նկարը կցուցադրվի ամբողջ դասարանին, և այն ամբողջ օրը կախված կլինի պատվո տախտակի վրա:

Գովասանք. ամենապարզը, բայց ամենաարդյունավետ և սովորական ձևը բանավոր խրախուսումն է: Յուրաքանչյուր երեխա ցանկանում է լինել ուշադրության կենտրոնում, նույնիսկ երբեմն երագում են գովաբանվել ամբողջ դասարանի առջև:⁶

Օրինակ՝ «Աշտուր լավ է կատարում հերթապահի պարտականությունները, գիտի ինչպես խնամել բույսերը: Այժմ նրան կարող ենք վստահել. նա կօգնի այն տղաներին, ովքեր դեռ դժվարանում են ամեն ինչ ճիշտ անել»:

Խթանման ձևը կախված է երեխաների տարիքից և նրանց անհատական հատկանիշներից:

Բանավոր-խոսքային խրախուսման ևս մեկ օրինակ՝

- «Մի եղիբ երկչոտ, դու քաջ ես»,
- «Բոլորս խմբում խելացին ենք, և Արան նույնպես»
- Հոյակապ: Հիանալի: Հրաշալի է:
- Սա լավագույնն է: Նույնիսկ ավելի լավ: Շարունակեք այն: Դուք կարող եք դա անել:

---

⁶ <https://www.ya-roditel.ru/professionals/pedagogika/pooshchrenie-kak-metod-vospitaniya/>

- Դուք իսկական վարպետներ եք: Ես հավատում եմ ձեզ, դուք միշտ հաջողության կհասնեք ավելին, քան հիմա: Դուք հիմա ճիշտ ուղու վրա եք:
- Լավ է արված: Դուք արագ սովորում եք: Սա այն է, ինչ ձեզ հարկավոր է: Դուք ճիշտ եք:
- Շնորհակալ եմ շատ: Դու լավն ես: Դուք հրաշք եք:

Սա դրական վարքագիծ ստեղծելու արդյունավետ միջոց է:

Խրախուսման կարևոր միջոցներից մեկը նվերներն են, բայց խորհուրդ է տրվում դրանց դիմել միայն բացառիկ դեպքերում, հակառակ դեպքում երեխան կարող է սկսել հանդես գալ եսասիրական ձևով :

Նյութական խթաններ: Ով մինչև գիրք նվիրելու տոնը ընթերցի Թումանյանի 5 հեքիաթ, ևս մեկ գիրք կստանա նվեր: Երեխաները կոզկտրվեն և կսկսեն ընթերցել խրախուսանքին հասնելու համար:

Մյուս երեխաների օրինակները լայնորեն օգտագործվում են ինչպես մանկավարժների, այնպես էլ ծնողների կողմից: Բայց, ցավոք, մեծահասակները երբեմն չեն կարողանում ճիշտ մոտեցում ցուցաբերել : Նրանք անընդհատ ասում են.

«Օրինակ վերցրեք Արայից», «Արան լավ ընկեր է, ոչ թե քեզ պես» և այլն: Արդյունքում, բացի թշնամության զգացումից, ոչինչ չի առաջացնում: Այս դեպքում օրինակը դադարում է գրավիչ լինել երեխաների համար:

4. Դաստիարակության մեջ

Դաստիարակությունը սոցիալական գործընթաց է ուղղված համամարդկային արժեքների յուրացմանը տարբեր եղանակներով:

Որպեսզի խրախուսումը լինի երեխաների վարքի գնահատական և ստանա բարոյական իմաստավորում, անհրաժեշտ է, որ այն պարունակի այնպիսի բառեր ինչպիսիք են՝ «բարի», «քաղաքավարի», «աշխատասեր», «ուշադիր», «հոգատար»,

«ազնիվ» և այլն: Այս խոսքերով շեշտվում է որոշակի արարքի բարոյական նշանակությունը:

Խրախուսումը պետք է լինի լավ կատարված աշխատանքի ժամանակ , և ոչ թե նախօրոք խոստացված լինի. «Արա դա, ուրեմն կստանաս դա ...»: Եվ պետք չէ երեխային սովորեցնել, որ ամեն արված աշխատանքից հետո խրախուսանքի է արժանանալու: Պարզևեղի դիմելիս չպետք է մոռանալ չափի զգացողության մասին: Եթե երեխան խրախուսվում է յուրաքանչյուր մանրուքների համար, ապա կրթության այս մեթոդը կորցնում է իր նշանակությունը: Գովաբանել այն երեխաներին, ովքեր չունեն բավարար զսպվածություն և համեստություն, հանգեցնում է նարցիսիզմի, կեցվածքի և «օրինակելի» պահվածքի միայն մեծահասակների ներկայությամբ:

Իսկ եթե <<Աննան երկչոտ, ամաչկոտ աղջիկ է>>և դա հաճախ պատճառ էր հանդիսանում, որ նա վախենում էր գործողություն կատարել : Ահա թե ինչու կարելի է ամեն անգամ շեշտել, որ աղջիկը ճիշտ է անում: Այս տեխնիկան խթանում է լավ պահվածքը, երեխայի մեջ վստահության զգացողություն է սերմանում:

Արդյունավետ խրախուսանքներ	Անարդյունավետ խրախուսանքներ
1. Ուղեկցվում է բացատրությամբ, որ արժանի է խրախուսանքի	Անընդմեջ խրախուսումը
2. Ուսուցիչը համեմատում է երեխայի անցած և ներկա աշխատանքները	Երեխային խրախուսում է է իր կատարած աշխատանքի համար ` առանց ընդգծելու կատարած աշխատանքի նշանակությունը:
3. Ուսուցիչը գործում է երեխաների դրդապատճառային ոլորտի հիման վրա ` հենվելով ներքին	Նվերներով խրախուսման չարաշահումը

խթանների վրա. Երեխաները ուրախ են կատարել առաջադրանքը, քանի որ այն հետաքրքիր է:	
4. Բանավոր-խոսքային	Ընկերների լավ վարքը անընդմեջ օրինակ բերելը
5. Աշխատանքի ցուցադրում պատվոտախտակին	

5. Օգտակար խորհուրդներ «Ինչպես խրախուսել երեխային»

- Երեխային գովաբանելով իր բնական տաղանդի համար, մենք նրան ավելի շատ վնաս ենք պատճառում, քան լավը: Փոխարենը, գովաբանեք և պարզևատրեք երեխային նրա ջանքերի և այն գործի համար, որը նա կարողացել է անել:
- Գովաբանեք երեխային իր ջանքերի համար, բայց ոչ այն բանի համար, որ նա ավելի լավ է, քան ցանկացած այլ երեխա: Մի համեմատիր այն այլ երեխաների հետ: Յուրաքանչյուր երեխա ունի իր միտքը, փորձը և անցյալը: Յուրաքանչյուր երեխա յուրահատուկ է: Խրախուսեք երեխաներին զարգացնել իրենց անհատականությունը:

- Խուսափեք նույն և նորից գովեստի խոսքերի կրկնելուց: Արտասանեք արտահայտությունը մեկ անգամ, բայց ճիշտ ժամանակին:
- Ձեր ձայնի տոնայնությունը արտացոլում է նաև հույզերը: Ձեր ասած ձևը շատ ավելի կարևոր է: «Շնորհակալություն» պարզ բառը կարելի է ասել ինչպես շատ քաղաքավարի, այնպես էլ լուրջ գայրույթի մեջ: Օգտագործեք միայն դրական խրախուսանքի բառերը : ⁶
- Եթե երեխային գովաբանում եք, ապա սկսեք քննադատել նրան՝ բացատրելով դա նա կարող էր անել ավելի լավ, դրանով իսկ դուք ստիպեք նրան մտածել, որ նա լավ չէր կատարել : Դուք խառնում եք գովասանքն ու քննադատությունը: Երեխան կմոռանա գովասանքը, բայց քննադատություն, որը նա կհիշի:

6. Հետազոտական մաս

Մենք պետք է երեխային բերենք այն համոզմունքին, որ գիտելիքը բարձրագույն արժեք է: Պետք է խրախուսել երեխային և ընդգծել այն, թե նա ինչն է կարողանում, ինչն է լավ արել, ինչն է ճիշտ պատասխանել... , այսինքն ցույց տալ աշակերտին, թե որտեղ է հաջողության հասել: Աշակերտին համեմատել միայն ու միայն իր հետ, օրինակ՝ «նախորդ անգամվա համեմատ այսօր ավելի լավ էիր պատրաստվել» ,բայց ոչ մի դեպքում նրան չհամեմատել մյուս աշակերտների հետ: Խրախուսանքն այնպես պետք է անել, որ մյուս աշակերտները չճնշվեն, ամեն մեկի մեջ գտնել այն լավագույնը, որը կա կամ որը պետք է զարգացնել: Խրախուսանքը պետք է լինի տեղին և ժամանակին: Կարելի է խրախուսանք հայտարարել «ամսվա լավագույն աշակերտ» անվանակարգով և նկարը փակցնել պատվոն անկյունում:

Ամենակարևորը խրախուսանքը հիմնավորելն է: օրինակ՝ լավ էր, որովհետև... ,

7 Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю.Б. Гиппенрейтер. – 4-е изд. – М.: Че Ро, 2005. 240 с

գերագանց էր, քանի որ կարողացար... և այլն:

Դասապրոցեսում աշակերտի ցանկացած պատասխան պիտի ուշադրության արժանանա ուսուցչի կողմից՝ խրարուսանքի, խոսքերի, ժեստերի, հայացքի միջոցով: Այն ռազմավարություն է՝ ոգևորելու, խթանելու, ինչու չէ, նաև առարկայի և ուսման նկատմամբ սեր սերմանելու: Խրախուսանքը մեր զենքն է. դրանով մենք կարող ենք առաջ մղել երեխային կամ կանգնեցնել: Պետք է օգտագործենք խրախուսանքի բոլոր թույլատրելի միջոցները, որպեսզի երեխան սովորի, սիրի դպրոցն ու ուսումը:

Խրախուսանքի տարբեր ձևեր կարելի է կիրառել նաև կազմակերպված միջոցառումներից հետո կամ դասղեկական ժամերի ընթացքում: Օրինակ՝ հայրենասիրության թեմայով գրույց ծավալելուց հետո կարելի է կազմակերպել հետևյալ խաղը.

7. Սյուժետադերային խաղ «Զինվորական հենակետում»

Նպատակը՝ Տալ պատկերացումներ բանակի, զինվորների և նրանց առօրյայի մասին, դաստիարակել հայրենասիրություն:

Երեխաներին սովորեցնել գործողություններ (դիտարկել, պաշտպանել, հաղթահարել խոչընդոտներ, օգնություն տրամադրել):

Անհրաժեշտ պարագաներ՝ Խաղալիքներ՝ ասրճանակներ, գնդացիներ, ուսի ուսադիրներ՝ նշաններ, վրան, սանիտարական պայուսակներ, վիրակապ, բամբակ, հեռախոս, հեռադիտակ, թղթից պատրաստված կանաչ գլխարկներ:

Դերեր՝ Բանակի հրամանատար, ֆորպոստի և հանդերձանքի հրամանատար, լրտեսներ, սկաուտներ, կապի սպաներ, դիպուկահարներ, բժիշկ, բուժքույրեր, շարքային սահմանապահներ, խոհարար և այլն:

Ընթացք՝ Պատմություններ ընթերցելով սահմանապահների մասին: Խաղի համար երեխաների հետ նախնական գրույց վարել ռազմական թեմաներով, օրինակ՝ «Ինչպես են սահմանապահները պահպանում սահմանը:», «Ի՞նչ է անում հրամանատարը դիպուկահար:

Հերթական դիտարկումներից հետո դիտարկողը զեկուցում է հրամանատարին, ասելով որ, թշնամու կողմից մի խումբ իրենց կոմ է գալիս:

– Հրամանատար դեռ պի մեր սահման թշնամու առաջխաղացում է նկատվում,- ասում է զինվորը:

– Շնորհակալություն զինվոր զգոն լինելու և արագ զեկուցելու համար,- ասում է հրամանատարը:

– Զինվորներ դիրքավորվեք և պատրաստվեք մարտի, հրամայում է հրամանատարը:

Հրամանատարը տարբեր եղանակներով կրակելու հրահանգ է տալիս՝ մի տեղից, վազքից, պառկելուց, ծնկած:

– Շատ ապրեք նույն ձևով շարունակեք, թշնամին հետ է փաշչում,- ասում է հրամանատարը:

Լրտեսները հետ են գնում իրենց տարածք և էլի դիրքավորվում:

Բժշկական բաժանմունքը պատրաստվում է վիրավորներին ընդունել և կարգադրություն է ստանում հրամանատարից:

– Վիրավորներին վերցնել և նրանց առաջին բուժօգնություն ցուցաբերել:

Խաղի վերջում բանակի հրամանատարը կարդում է շնորհակալական ուղերձը . «Բոլոր մարտիկներին, մասնակցելով ռազմական գործողություններին՝ հանուն ճարտարության, քաջության, ճարպակության հայտարարվում է շնորհակալություն Բոլոր մարտիկներին հրամայում եմ պարգևատրվել մեդալներով՝ առանց բացառության »:

Եզրակացություն

Այսպիսով, աշխատանքի վերաբերյալ տեսական ու փորձարարական բաժինների ուսումնասիրությունները թույլ են տալիս եզրակացնելու, որ խրախուսումը երեխաների վարքի ճշգրտման մեթոդներից մեկն է: Այն օգնում է երեխային տարբերակել ճիշտը և սխալը:

Թեմայի խնդիրներից էր՝

- Ուսումնասիրել խրախուսանքը և խրախուսանքի տեսակները:

Ուսումնասիրելով եկա այն եզրահանգման, որ գործնականում խրախուսումը պատժից շատ ավելի ուժեղ ազդեցություն ունի: Խրախուսումը խթանում է դրական հույզերի առաջացմանը, նպաստում է կարգապահության, պատասխանատվության ձևավորմանը և այլն:

Իսկ խրաուսանքի ձևերը կարող են լինել արդյունավետ և անարդյունավետ պետք է ճիշտ կարողանալ ընտրել ձևը և ճիշտ կիրառել:

Մյուս խնդիրն էր՝

- Վերլուծել խրախուսանքի ազդեցությունը երեխայի զարգացման վրա:

Կրտսեր դպրոցական տարիքի երեխաները շատ սիրում խրախուսվել ուսուցչի կողմից: Հավանության խոսքերը, ուսուցչի կողմից գովեստի խոսքերը նրանց համար խթան են հանդիսանում դրական վարքագծի ձևավորման, սեփական ունակությունների նկատմամբ վստահության հաստատման համար: Մի քիչ հապաղող երեխան փորձում է լինել արագաշարժ, զգուշորեն կատարելով առաջադրանքը՝ ձգտում է ավելի լավ անել ամեն ինչ:

Եվ վերջին խնդիրը՝

- Ուսումնասիրել խրախուսանքների կիրառումը դաստիարակության մեջ:

Պարզների դիմելիս որպես կրտսեր դպրոցական տարիքի վարքագծի ճշգրտում, չպետք է մոռանալ չափի զգացողության մասին: Եթե երեխան խրախուսվում է յուրաքանչյուր մանրուքների համար, ապա կրթության այս մեթոդը կորցնում է իր նշանակությունը:

Իմ այս հետազոտական աշխատանքի ընթացքում ,եկա այն եզրակացության,որ երեխայի համար ներքին կենսաբանական պահանջմունք է խրախուսանքը թե՛ ծնողի ,թե՛ դասավանդող ուսուցչի կողմից:Խրախուսանքով է երեխան ճանաչում երևույթի լավ կողմերը:

Մանկավարժական գործընթացում խրախուսանքները ինքնանպատակ չեն կարող լինել,այն պետք է հանդես գա ոչ թե որպես առանձին հնար,այլ միաձույլ լինի ուսուցմանը և ծառայի ուսումնական նպատակին:

Առաջարկում եմ, ընդհանրապես , փոքրիկների՝ կրտսեր դպրոցականների համար խրախուսանքը ճանաչել որպես մանկավարժական գործունեության հիմնական ձև:Հատկապես կրտսեր դպրոցականների ուսումնական խնդիրները լուծելիս կիրառել խրախուսանքը:Երբ ուսուցումը համեմվում է խրախուսանքով, այն դառնում է ավելի հետաքրքիր և ցանկալի:

Գրականության ցանկ

1. Шитова, Е.В. Практические рекомендации и консультации по воспитанию детей 2 – 7 лет. В помощь психологу ДООУ. – Волгоград : Учитель, 2014. – 169 с.
2. Гиппенрейтер Ю.Б. Общаться с ребенком. Как? / Ю.Б. Гиппенрейтер. – 4-е изд. – М.: Че Ро, 2005. 240 с
3. <https://portalrebenka.com/uhod-i-razvitie/razvitie/pooshhreniya-dlya-detej-v-detskom-sadu.html>
4. <https://www.ya-roditel.ru/professionals/pedagogika/pooshchrenie-kak-metod-vospitaniya/>
5. <http://dujmovochka.uomur.org/pravili-pooshhreniya-i-nakazaniya-doshkolnikov/>
6. <https://mirdoshkolyat.ru/novosti/nakazaniya-i-pooshhreniya-detej-doshkolnogo-vozrasta>
7. <https://mszn27.ru/node/17795>